

Průzkumná hlídka 1914.

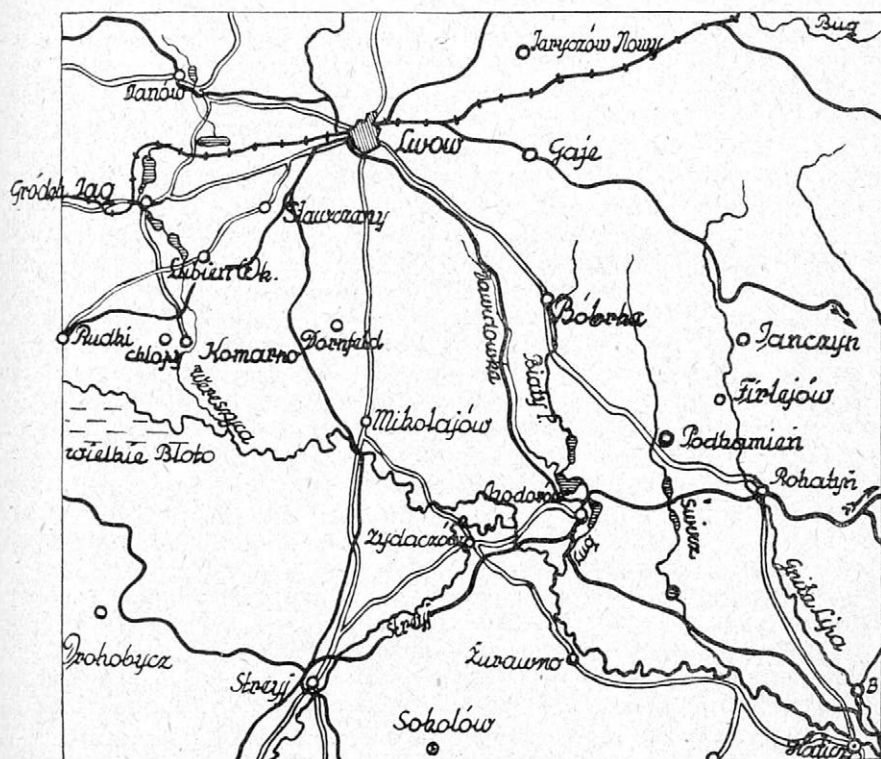
Téma, má-li průzkumná hlídka bojovat či ne, mělo vždy dosti horlivých zastánců, neboť jde o řešení, pro naši zbraň tak důležité.

Podávám zde líčení činnosti průzkumné hlídky v září 1914, kde jsem proti vůli svých představených a tedy jasného tehdejšího názoru nevyhledával boj, protože jsem byl přesvědčen, že takto nezískám buď vůbec žádné nebo jen podřadné zprávy. Štěstí mi přálo, odevzdal jsem velmi důležité hlášení. Že však sám velitel jezdecké divise nedůvěřoval mému pozorování, to je zase věc spíše tragikomická, neboť jsem nebyl jediný. Mnozí vyšší velitelé nechtěli brát hlášení pro ně překvapující prostě na vědomí, poněvadž se jim data hlášení nehodila do jejich předpokladu situace.

1914 — ústup před přesilou. Zlé dni pro vojsko, zvláště má-li pocit, že je nešťastně vedeno. První bitva u Lvova byla dobojována, rak. 2. a 3. armáda ustupovala. Rusové za ní postupovali pomalu, ale plánovitě a jistě. Obdivoval jsem se tomu, s jakou přesností se zastavovali, jakmile slunce zapadlo, a záviděl jsem jim nerušený odpočinek, poněvadž nevyrazili dříve, než slunce nebylo na obzoru.

8. rakouská jezdecká divise měla za sebou těžké dny krytů, nezdařený pokus o daleký průzkum a ústupový boj od pohraniční řeky Strypy až za trať Lwów—Halicz. Velmi unavená tábořila tato divise 31/VIII

1914 večer v prostoru Ruda (asi 8 km severozápadně od Chodorowa na trati Halicz—Lwów). Odpoledne byla divise jako bohužel častěji překvapena při postupu na Knihynicze dělovou palbou. Pokus o postup na Gnilou Lipu se ztroskotal, než se vůbec přišlo s Rusy znovu v bojový dotyk (viz náčrt).

V svém zápisníku čtu: „8 hodin odpoledne táboření na strništi mezi vsí Rudou a lesíkem na západ. Lidé a koně k smrti unaveni, trén dorazil v 10 hod. odpoledne. Nikomu se nechce jíst, sotva podávají koním trochu píce, aby opět ulehli. 30 jezdců.“ Je to zbytek 3. eskadrony hulánského pluku 11 — a před 14 dny jich bylo 150, vycvičených neúmornou dlouholetou prací. Nebyly to jen ztráty bojové, i otlaky koní nás nemilostně decimovaly. Každý den škrtám v svém zápisníku jako velitel čtyř jednoho nebo dva koně: otlak — k trénu.*) A žádný se mi dosud nevrátil a také nevrátí.

*) Z četných otlacených koní divise byla — jak počet jich ohrožoval pochodovou schopnost trénu — tvořena skupina pod velením záložního důstojníka. Neměl ani zvěrolékaře, ani podkovářského mistra a brzy také ani nábojů, aby koně odstřelil. Nebylo kuchyně, ani píce a jako sarančata přepadával tento oddíl vesnice. Měl až 1000 koní a vyléčilo se jich jen asi 200. Ostatní věrní naši druhové čtyřnozí, tak těžko cvičení, našli osud někde za humny rusínských vesniček.

Hříchy přestárých a tím příliš konservativních velitelů se hrozně pomstily.

Východně od nás táboří 34. divise VII. sboru, západně 20. honvédská divise. Ta utrpěla tento den těžkou porážku, tak se alespoň proslychalo. V noci slabě, ale vytrvale prší, v 5 hodin sedláme bez krmení a snídaně, neboť kuchyně ve 2 hodiny odjela a s ní 16 koní, jež jsem večer určil jako neschopné k sedlání k trénu.

Jsem poslední důstojník eskadrony — byla nás 5 — prohlížím své poslední mohykány: 14 jezdců. Volá mne velitel pluku: „Jedete na hlídku!“ Jsem rád, neboť včera jsem prokrel zařazení v tak špatně vedené jednotce, sloužící jen za cíl ruským šrapnelům. Tři velitele hlídek si zavolal nový velitel divise.

Úkol byl krátký: ustupujeme. Jedete s 30 jako PH. 3 východně od Borynicze a hlásíte směry, sílu a složení postupujícího nepřítele. Hlášení na osu Chodorow—Rozdol—Rozwadow veliteli divise, nebo skrze velitelství předmostí Mikolajów přímo veliteli 2. armády.

Hlásím veliteli pluku úkol a složení a prosím, aby mi nebylo dáno 30 jezdců, neboť při tak špatné kondici koní a únavě lidí by mně byli zbytečným břemenem. Velitel pluku však trvá na rozkaze a tak k svým dostávám ještě 16 jezdců 5. eskadrony. Odcházím v kroku z tábořiště, kde se smutný zbytek divise chystá k ústupu. Jedu přes Krásnou Góru, abych se dostal na silnici Mikolajów—Borynicze. Všude narážím na ustupující pěchotu, dělostřelectvo již minulo. Západně od Laszki gorni dosáhnou silnice, která je již volná. Míjím zadní voj proudu jako maják přístavu a pustím se v klusu na východ do onoho prázdna, jež jsem tak dobře poznal ze svých dřívějších hlídek. Vozidla bez koní, naložená a prázdná, různých typů vojenských a civilních ze všech krajů bývalého mocnářství. I jeden kanon vz. 75/96 tam stojí na silnici opuštěn. Přijdu na dobrou myšlenku, jak se slušně zbavit přebytku svých lidí. Nařídím desátníkovi s 12 jezdci vyházet z hlomozny střelivo, sehnat pár koní a provazy a dělo zachránit. Nepodaří-li se to, nechť ustoupí po silnici až k pluku. Vždyť to byl koníček velitele divise při prohlídkách — záchrana ukořistěného děla. Ale dějiny jsou spravedlivy k neschopným.

Stále potkávám ještě ustupující pěšáky. Vidím dobrou vůli, ale více zřejmou nechuť. Nechám je shánět zbytkem hlídky a nařídím jezdcům, aby je doprovodili až k zadnímu voji. Tak jsem se slušným způsobem zbavil všech jezdců mimo tři na nejlepších koních. Překračuji trať severně od nádraží Borynicze a pouštím se na výšiny severně od obce k okraji dubového lesa. Odtud vidím ve směru jihovýchodním ruské jezdecké hlídky, jak se mistrně sunou terénem. Odhaduji je na půl sotni. Dále nic nevidím pro malou zatím viditelnost a zmizím v lese, abych získal lepší výhled na východ od lesa Podsadocze. Božský klid kolem nás, ani ránu není slyšet, jen ruský letec bzučí vysoko nad námi. Cválám lesním průsekem na Dziewietniki, ale narážím na plot obory a musím jej objet. Dosáhnou východního okraje lesa a překračuji cestu do Czyzyce. Stopařím trochu na mokré půdě cesty a nalézám stopy ruského kování. Jsem tedy již částečně za nimi. Ve vesnici ruch, křik a nějaká rána, dva jezdci vesele na sebe pokřikující opouštějí cvalem vesnici. Závídím jim tuto veselost, když se dívám na obličejové svých lidí. Škaredé slovo — ústup — a jak zdeptá nervy. Na východních svazích Wapniarki jedu dále, stále se drže okraje lesa. Vpravo v údolí Bialého potoka klid,

na jeho protějšších svazích nějací jezdci a pěší. Zastavím se a pozoruji krajinu. Tu na silnici přes Pielniczany na Bobrku pozoruji binoklem asi na vzdálenost 2½ km nekonečný proud pochoduující na sever směrem na Lwów. Jsem překvapen — to nikdo nečekal. Sesedám a přesedláváme koně — neboť vím, že zpráva bude důležitá. Asi 20 minut tam stojím a proud plyne stále dále. Na silnici dělostřelectvo, pěchota po obou stranách podél ní, ten obraz znám. Je svrchovaný čas abych zmizel, neboť na jih vidím táhnout do Dziwietniki proud pěchoty a přes násep v údolí přede mnou jede sotňa kozáků. Vidím beranice na hlavě, kopí v rukou, jsou to většinou starší kozáci, tedy divisní jezdectvo. Považuji svůj úkol za splněný — více vidět nemohu. Beru směr na Bryńce Cerkiewne. Přes Wybranówku to asi již nepůjde. Na cestě svým lidem vtlokám stále do hlav, co jsme viděli, a budeme-li rozprášeni, aby každý sám hlásil. Viděl jsem, že každý chápe důležitost toho hlášení. Dosáhnou okraje lesa severovýchodně od Czyzyce. Ve vesnici vidím pohyb, je to ruské jezdectvo. Do údolí suchodolského potoka z toho místa moc nevidím, pustím se úžlabinou směrem ke kostelu Bryńce Cerkiewne. Tu asi na 500 m jižně pochoduje klidně asi četa jezdecká — opět kozáci — přes louku k potoku. Mám štěstí, neboť právě z lesa západně od nás je slyšet střelbu. Cvalem dosáhnou nedalekého potoku, klikaté, nepříjemné překážky. Teď děkuji v duchu své tvrdé hlavě, že jsem své koně učil lézt do takové vody. Ostatní se trochu zdráhají, ale jako by cítili úzkost jezdců, již jsou za mnou na druhé straně. Lezeme přes trať na nevysokém náspu — zase máme štěstí, že tam nejsou dráty od závor — a do vesnice. Vyrazím otevřenými vraty na ulici, ulice je prázdná a dám se klusem kolem kostela. Tu — jako bych ztrnul — a již větrem v trysk pádím kupředu. Mám dobrého tvrdého Irčana, vlastního koně a asi jsem jej prudce bodl — mohutným skokem se vrhne kupředu. S pistolí, které jsem vždy více důvěřoval než šavli, si razím cestu. Nejsou to kozáci, je to jezdectvo armádní, asi 60 jezdců. Byli sesednuti a nyní před výstřely z pistole se kryje každý za svým koněm. Jeden smělý hoch mně hodí naproti kopí, uhnu se a pádím vedle důstojníka, patrně velitele, na něj vypálím poslední ránu a jsme volni. Za mnou řev, střelba, ale koně jako by cítili, že jde o život. Letím svahelem dolů směrem k lesu a mám štěstí. Narazím právě na most. Za mostem jsou již křoviny, cválám svahelem k lesu a vidím teprve, do jakého vosího hnízda jsem píchl. Již mne objímá les, je svrchovaný čas, koním jde dech k prasknutí. Jedeme dále klusem, slyším za sebou sice křik a nějakou ránu, ale les je rozsáhlý a vím, že mně tak brzy nenajdou. Cesty vedou vesměs k západu, nemohu zabloudit. Jdu krokem, hoši mají oči jako na stopkách. Žádný nechybí, desátník W. je lehce raněn na pravém stehně. Není času na obvaz, rána nekrváčí silně.

Překročím hřbet, táhnoucí se od Wysoké Góry na jih, tolik jsem si zapamatoval z mapy. Tu potkám posledního ruského jezdce — uhnul jako blesk do lesa — a podle stop vidím, že nemám již mnoho jezdců před sebou. Opustím však cestu a dávám se rovnoběžným průsekem. Dosáhnou údolí potoka Klodnicy — v něm skupina domků, do nichž právě jede ruská jezdecká hlídka. Vyhýbám se a pustím se do volnějšího terénu. Severně od Woly Wielky narazím na vlastní oddíly. Jsou to ustupující domobranci, kteří hlídali trať, kterou jsem právě překročil. Smutný pohled na ně, starí vousatí muži, wendlovky, plátěný tlumok z dárných dob na zádech, v starých zbrojních kabátech. Orientuji krátce velitele a spěchám do Mikolájova, kde na náměstí u velitelství VII. sboru ode-

vzdávám hlášení.*) Ptám se po divisi: je v Rozwadowě. Hlásím se u velitele divise, jsou 4 hodiny odpoledne. „Nemožné,“ říká, „co by Rusové táhli na Lwów? A co za námi?“ „Jen slabší jezdeckto — kozáci — a předvoje pěchoty u Borynicze asi v 10.30 hod.“ Není spokojen, zdá se mi. Hledám pluk, ptám se po lidech, jež jsem vrátil. Jsou již tu, ovšem bez kanonu. Ten si vzali již Rusové. Večer mne volá velitel divise: „Mám i hlášení od obou druhých hlídek: „Rusové v široké frontě překročili v 11 hod. s předvoji trať Borynicze—Chodorow.“ Ale s tím posunem nejméně jedné divise na sever k Bobrku se nemůže stále ještě smířit.

A souhlasilo to, neboť to byla čelní divise XII. sboru, kterou generál Brusilov vsunul téhož dne na sever, aby se blížila k 3. armádě generála Ruszkého.

Velitel průzkumné hlídky musí mít nejen chuť k tomu, tak zajímavému odvětví jezdecké činnosti, nýbrž i porozumění pro celkovou situaci a představu, jak řešit svůj úkol. Já také věřil v své štěstí.

Kdybych byl splnil doslova úkol velitele divise, byl bych narazil vých. od Borynicze na divisní jezdeckto ruské a po krátkém boji bych byl ustupoval podél silnice a nehlásil nic než právě ono jezdeckto a kdybych měl štěstí, snad bych byl spatřil odněkud předvoje proudu postupujícího na této silnici.

Major gšt. Jiří Sommer:

Taktický význam smíšené vyšší jednotky.

(Dokončení.)

Organisace vyšší jezdecké jednotky.

V dřívějších kapitolách jsme zjistili, co lze čekat od dobře užitého a vedeného jezdeckta. Nyní pojednáme o tom, jak je organisovat, aby splnilo naše očekávání.

Všeobecné zásady. Před válkou záležela síla jezdeckta v nárazu (v atace), dnes v boji pěšky neboli v palbě. Z tohoto poznání je třeba vyvodit důsledky. Již za války odložila většina jezdecktev kopí, dnes čeká tento osud šavli. Ta nemá více svého oprávnění: z 99% jen koně zatěžuje. Třeba ji nahradit revolverem (nebo dobře fungující pistolí) velké ráže, aby střela porazila protivníka rázem. Revolveru může jezdec užít i při atace v malých jednotkách, kdy nebezpečí vzájemného ohrožení je nepatrné.

Jinak potřebuje jezdeckto týchž zbraní co pěchota, protože bojuje stejným způsobem. Každé družstvo musí mít lehký kulomet a pro boj

*)

Hulánský pluk 11

3. eskadrona

Průzkumná hlídka 3, npor. Kuhn

Odesláno 1/9 v 10.30 hod. dop. severně od Dziewietniki (15 km severně od Chodorowa).

Na silnici Podkamen—Bobrka u Mühlbachu směrem Lwów pochoduje ruský smíšený proud, jehož čelo ani konec nevidím. Odhaduji sílu na 1 divisi.

Jižně ode mne ruské jezdeckto a předvoje pěchoty přes Dziewietniki a jižně v postupu přes trať Borynicze—Chodorow. V lese severně silnice Borynicze—Rozwadow jsem spatřil jen jezdecké hlídky.